

Forkortet version af

**Den kulturhistoriske betydning af områderne omkring
søerne Tasersiaq og Tarsartuup Tasersua i Vestgrønland &
Forslag til Redningsarkæologi og Dokumentation såfremt
disse opdømmes**

Rapport udarbejdet for Alcoa Maj 2009

Af

Pauline K. Knudsen

Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu

Grønlands Nationalmuseum & Arkiv

Maj 2009

Indhold

Introduktion	3
Den kulturhistoriske baggrund	4
Resultater fra rekognosceringerne	5
Fund ved søerne i Nuuk-området, 6g	7
Fund ved Tasersiaq, 7e	10
Fundenes kulturhistoriske betydning	14
Bevarelse af Tasersiaq	17
Redningsarkæologi ved opdækning af søerne	18

Introduktion

Grønlands Nationalmuseum & Arkiv udførte i 2007 og 2008 arkæologiske undersøgelser i områderne som forventes påvirket af Alcoa's foreslåede aluminiumssmelter. Indledningsvist blev der foretaget arkæologiske undersøgelser i tre områder som var udpeget som vandreservoirer til forsyning af de vandkraftværker som skal producere elektricitet til aluminiumssmelteren. Planerne om anvendelse af det tredje potentiale, Isuup Tasia (7d), blev imidlertid opgivet og følgelig udelukket fra 2008-undersøgelserne.

Betydningen af indlandets resurser, som også fortidens kulturer udnyttede, er kendt fra traditionelle og historiske kilder. Nogle områder omkring det nordlige reservoir, Tasersiaq (7e), har også indgået i arkæologiske undersøgelser foretaget i Danmarks Nationalmuseums regi i 2002. På trods af denne eksisterende viden var mængden af nye fund ved både det nordlige (7e) og det sydlige (6g) reservoir overvældende. At Inuit's udnyttelse af rensdyrbestanden i indlandet og den medførende brug af de store søer, har haft stor betydning, er nu fastslået af den mængde fund som er kortlagt. ¹⁴C-dateringer udført på materiale indsamlet på bopladser fra Saqqaq-kulturen beretter om at disse Vestgrønlands første mennesker hurtigt begyndte at udnytte indlandets resurser. Der skal specielt henvises til de enestående og stort set uforstyrrede kulturlandskaber i indlandet som er forbundet med eksisterende traditionel viden samt myter og sagn som har kulturel betydning for den grønlandske befolkning. De boligtyper som er fundet på de fleste hovedlejrpladser i Nuuk-området (6g) er arkitektonisk forskellige fra de telthuse man normalt finder i andre områder. Denne boligtype betegnes i denne rapport som 'stenhytte', men i tabeller og diagrammer kategoriseres den som 'telthus'. De to allerede udarbejdede rapporter (2007, 2008) vedrørende de arkæologiske undersøgelser i forbindelse med aluminiumsprojektet udgør baggrunden for nedenstående opsummering. For en mere uddybende underbyggelse af den kulturelle betydning af undersøgelsesresultater, se referenceliste.

Den kulturhistoriske baggrund

De første mennesker i Vestgrønland var stenalderjægere som koloniserede landet omkring 2.400 år før vor tidsregning (2400 BC). Dette folk betegnes som Saqqaq-kulturen. Ligesom alle de efterfølgende arktiske jægerkulturer der indvandrede til Grønland, kom de fra arktisk Nordamerika. Der er fundet spor efter Saqqaq-kulturen i hele Vestgrønland og langt op på den østgrønlandske kyst. Omfattende arkæologiske udgravninger af to bopladser og fund fra andre lokaliteter viser at rensdyr var en vigtig resurse for disse mennesker (Meldgaard 2004, Gotfredsen og Møbjerg 2004).

Især i Sisimiut-området ligger Saqqaq-kultur og tidlig Dorset-kultur dateringsmæssigt nu så tæt på hinanden i tid, at det diskuteres om hvorvidt førstnævnte blot har forandret til sidstnævnte. Kulstofdateringer viser tilstedeværelsen af tidlig Dorset-kultur i Vestgrønland i perioden 700 BC-200 AD (AD = efter vor tidsregning). Begrebet Palæoeskimoiske kulturer dækker over både Saqqaq-kultur og Dorset-kultur.

Det næste folk som slog sig ned i den sydlige del af Vestgrønland var Nordboerne. Ifølge sagaberetninger emigrerede de fra Island i årene omkring 985 AD. De bebyggede to områder i Sydvestgrønland, Østerbygden i syd og Vesterbygden i Nuuk-området. I midten af det 13. årh. blev Vesterbygden forladt og det samme skete med Østerbygden i midten af det 15. årh.

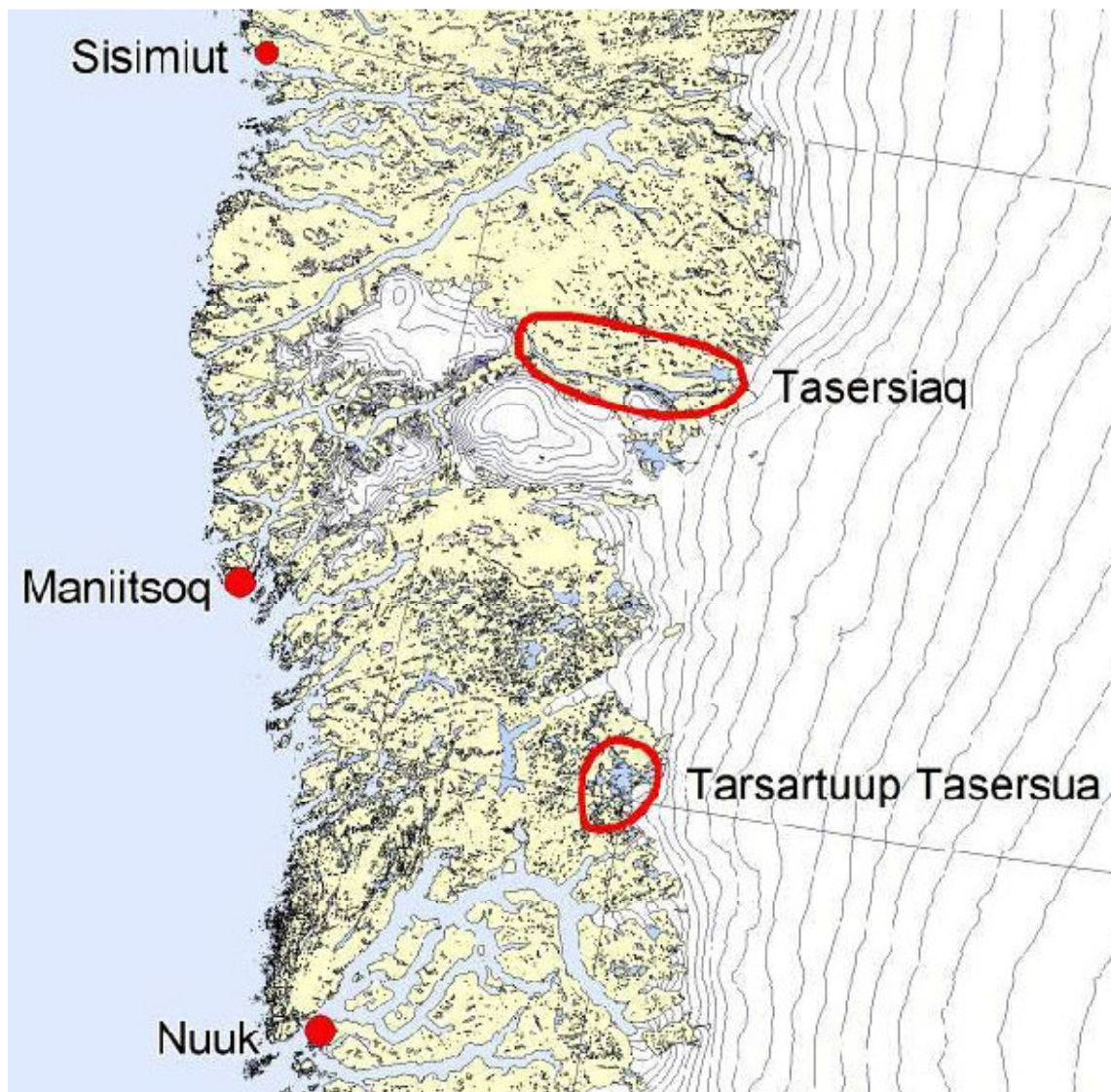
Thule-kulturens folk, Inuit, immigrerede til den nordligste del af Vestgrønland i første del af det 13. årh. og i løbet af de efterfølgende par århundreder havde de bredt sig langs alle landets kyster. Sandsynligvis mødtes Inuit med Nordboerne og arkæologiske undersøgelser i Nuuk-området tyder da også på en samtidig tilstedeværelse. Jagt på store hvaler var vigtig for Inuit's eksistens i Grønland, ligesom den havde været det i det nordvestlige Alaska, deres oprindelsessted. Men efterhånden som der skete en tilpasning til de lokale forhold, med bl.a. ændrede bosætningsmønstre til følge samt klimaforandringer med lavere temperaturer i det 16. og 17. årh., begrænsedes denne jagt nu til at foregå i få områder i Vestgrønland. Omkring 1650 etableredes et langdistance handels- og udvekslingssystem langs den vestgrønlandske kyst, ligesom handel med europæiske opdagelsesrejsende og hvalfangere tog sin begyndelse i det 17. årh. Den dansk-norske koloniseringsproces begyndte i 1721 og omkring 1800 var Inuit i Vestgrønland afhængige af europæiske varer ligesom de stort set alle var blevet kristnet.

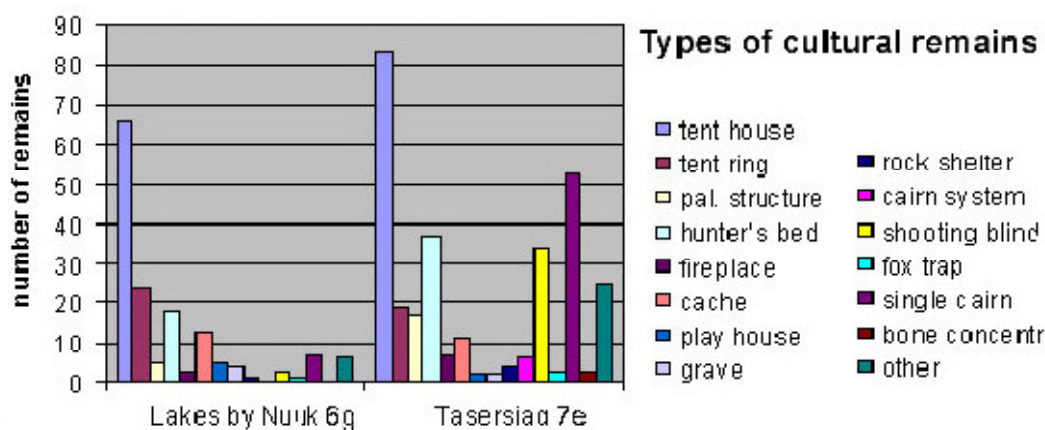
Diag. 1: Tilstedeværelsen af fortidige folk i undersøgelsesområderne.

Resultater fra rekognosceringerne

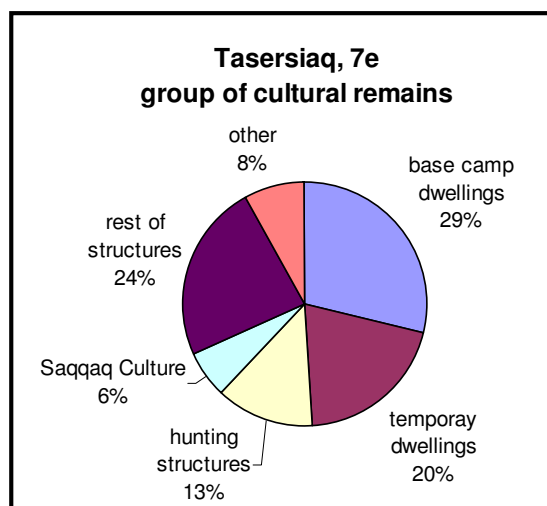
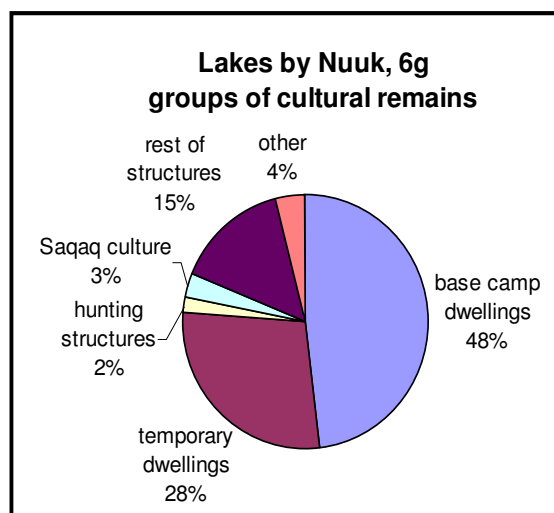
De to vandreservoirer som skal forsyne kraftværkerne med vand til elektricitetsproduktion, og som siden skal anvendes til aluminiumsproduktion, anlægges tæt på iskappen. Opdæmningen af Tasersiaq (7e) vil hæve vandspejlet 20 meter. I det sydlige vandkraftpotentiale vil reservoiret udgøres af en samling søer som ligger i forskudte niveauer og opdæmningerne vil derfor have forskellig indflydelse på hvor højt deres vandspejl vil blive hævet. Tarsartuup Tasersua: 10 m, Qaamasoq: 2 m, Lake NN: 5 m and Tussaap Tasia: 15 m.

Kort 1: Begge reservoirer ligger i områder hvor Inuit ifølge historiske kilder fra det 18. årh. jagede rendyr om sommeren. Begge områder tiltrak mennesker langvejs fra. Efter de lange rejser både til vands og til lands boede familierne på bopladserne i indlandet i flere måneder. Rensdyrjagten ved Tasersiaq ophørte omkring 1950, det samme gjorde sommerboplads-livet ved Tarsartuup Tasersua allerede i 1920. Jagtture i området omkring Tarsartuup Tasersua fortsatte dog til 1970'erne.

Diag. 2: Diagrammet viser de to områders registrerede kulturminde opdelt i funktionstyper. Den største struktur er telthuset. Konstruktionen består af et stenmurforløb som overdækkes med skind. Denne boligtype som huser familien er karakteristisk for hovedlejerne. Legehuse er miniatureudgaver af boliger. Stenene som udgør teltringene holder skindene/lærredet på plads. I en ramme af sten lagde man lyng og andet grenmateriale, dette udgjorde en jagtseng. Klippeskjul og jagtsenge anvendtes ved overnatning på jagtture væk fra hovedlejren. Enkeltstående varder fungerede som markører i landskabet. Vardesystemer anvendtes når rensdyrene skulle drives i en bestemt retning og skydeskjul til at skjule jægere. Brugen af de to sidstnævnte typer ophørte med indførelsen af riflen som jagtredskab. Andre strukturtyper er kulturminde som ikke umiddelbart kan kategoriseres i en funktionstype.

Diag. 3: Man skal være forsigtig med at tilskrive fordelingen af kulturmindetyperne for meget betydning idet det kun er området i umiddelbar nærhed af de søer som skal hæves, der er blevet undersøgt. Som det ses på distributionen af hovedlejrboiger og midlertidige boliger i Nuuk-området, udgør disse en signifikant høj andel af de registrerede kulturminde, formodentlig fordi jagtområderne her ligger relativt langt fra søerne.

Kulturminderegistreringer ved søerne i Nuuk-området, 6g

Fig. 1: Hovedlejrboligerne i Nuuk-området er anderledes bygget end dem man ser andre steder i Vestgrønland. De er bygget udelukkende af flade sten og betegnes derfor som stenhytter. Forestillingen om en påvirkning fra de nordboere som boede i Nuuk-fjordsystemet da Thulekulturen ankom til området er nærliggende. Det skal også nævnes at boligerne minder om de tidlige Thulekultur vinterhuse man finder i Nordgrønland.

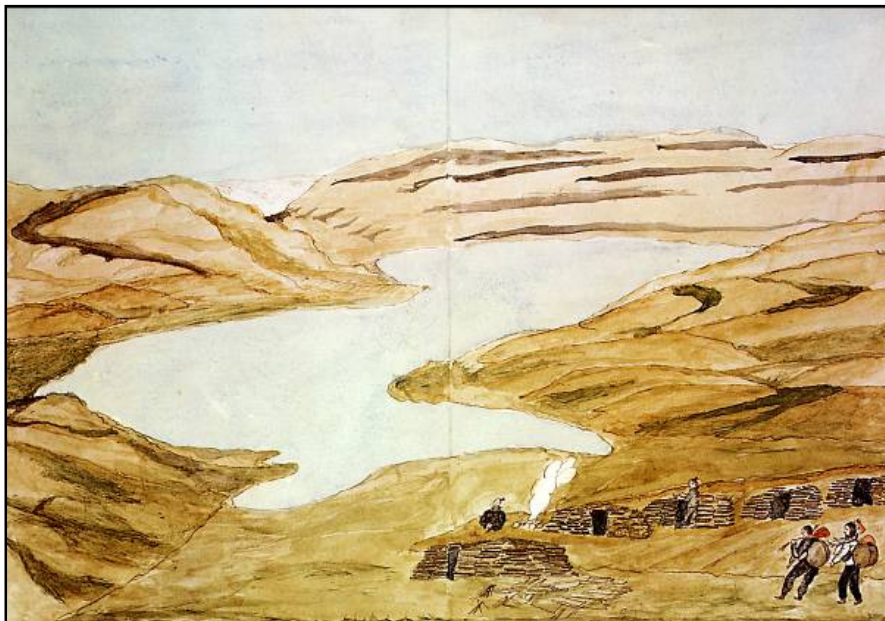
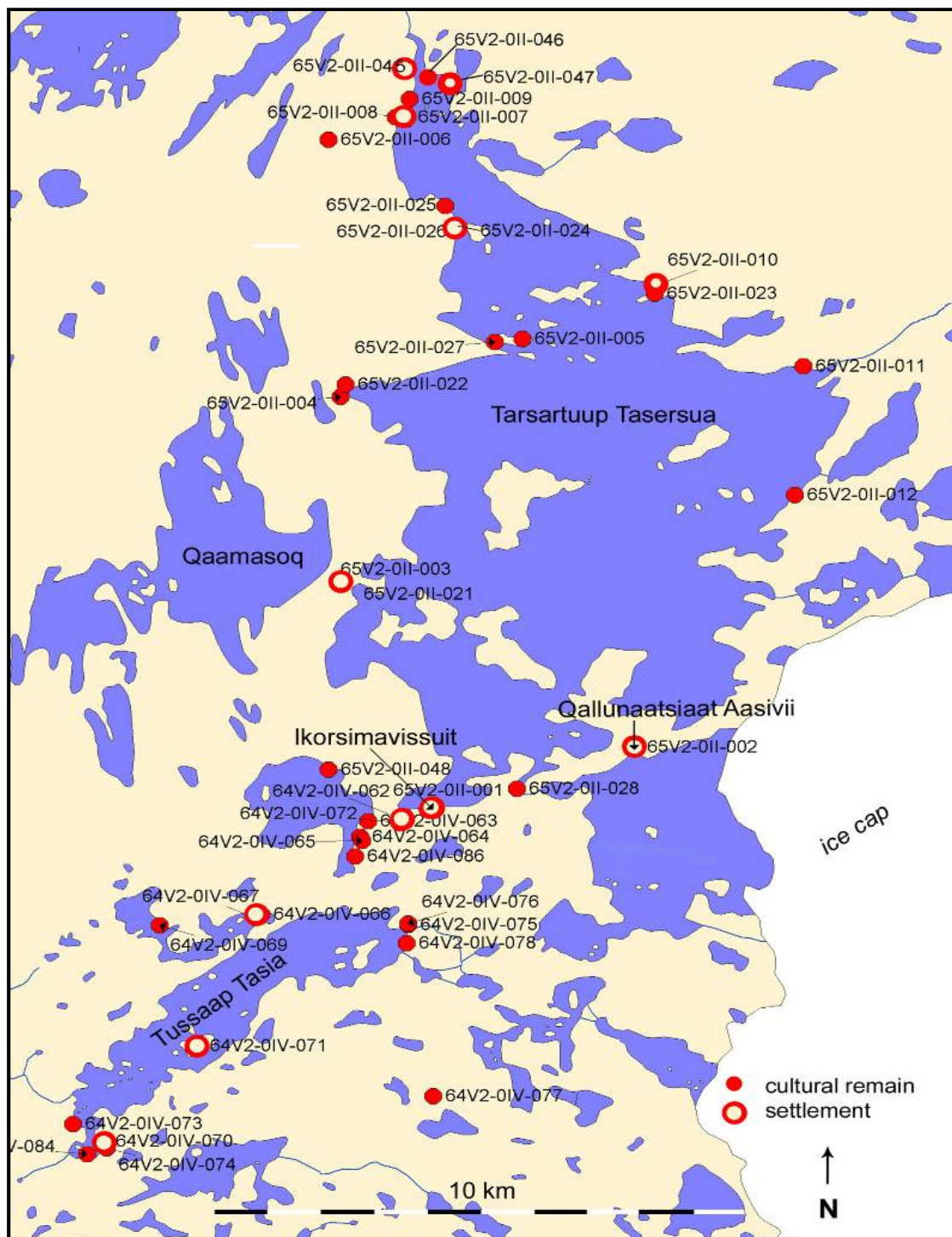

Fig. 2: Aron's akvarel som illustrerer stenhytter brugt i forbindelse med rensdyrjagt i Nuuk-området i det 19. århundrede.

Kort nr. 2: Søerne i det sydlige reservoirområde (6g). Lokaliteterne 64V2-0IV-071 og 65V2-0II-002 vil ligge over vandspejlet efter opdæmningen af søerne. Ifølge mundtlige overleveringer og arkæologiske forundersøgelser er det kendt at områderne nord og øst for Tarsartuup Tasersua er jagtområder, hvilket også bekræftes med denne undersøgelses resultater idet der kun blev fundet fire bopladser med i alt fire telthuse, to jagtsenge og tre teltringe. Langs resten af søens bredder ligger otte bopladser, hvoraf hovedparten er placeret ved de sydlige og vestlige søbredder. Tussaap Tasia kan opdeles i en østlig og en vestlig side. På den østlige bred ses hovedlejrene, to store bopladser med i alt 22 telthuse ved kysten og på en lille ø tæt ved kysten. Kun en boplads med tre telthuse blev fundet på den vestlige bred udover en lokalitet med 8 jagtsenge.

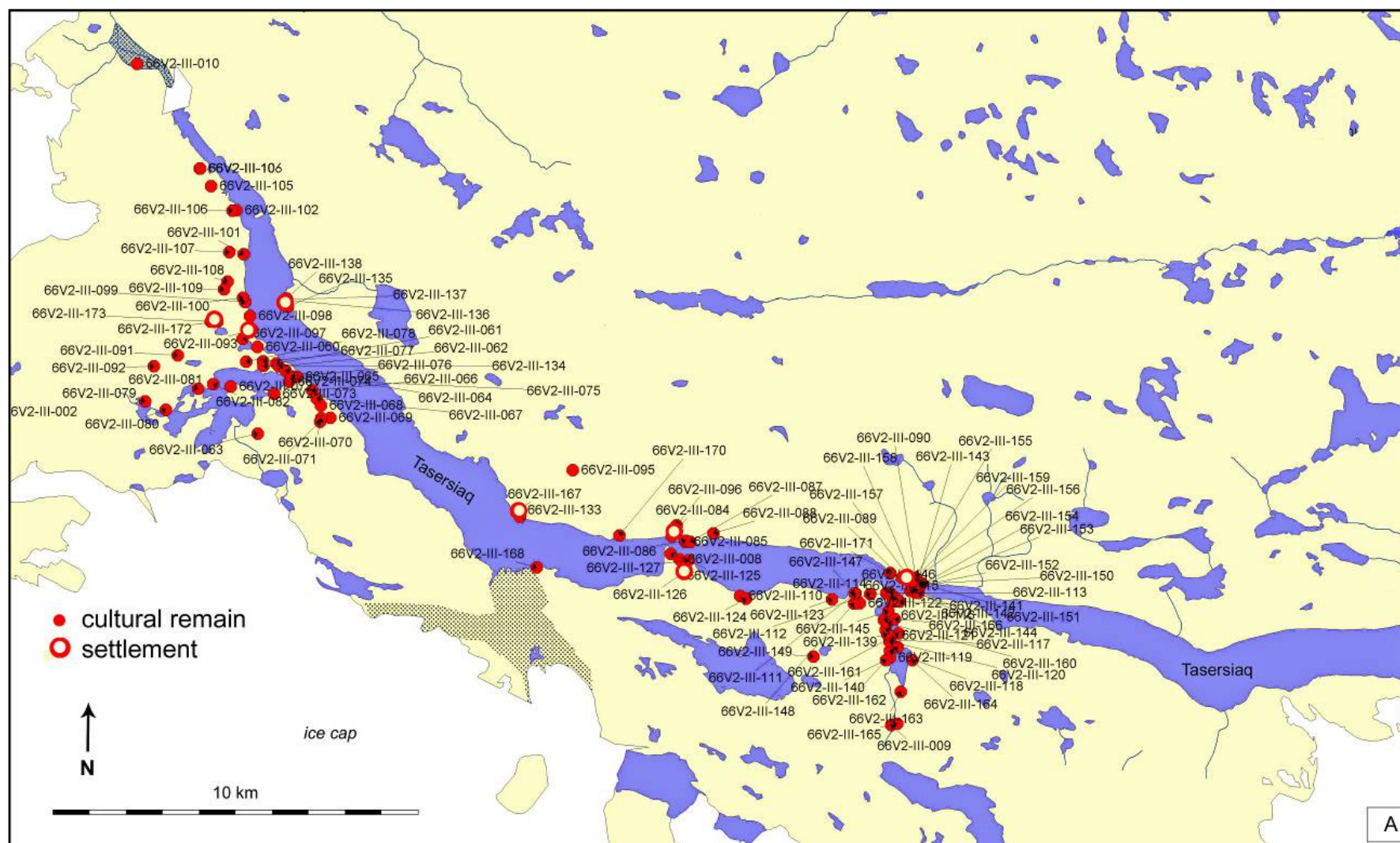
Fig. 3: En hidtil ukendt strukturtype blev fundet i Nuuk-området. En cirkel af sten med en stor flad sten i midten blev registreret på to bopladser.

Fig. 4: Et skydeskjul ved bredden af Tarsartuup Tasersua tæt på søens udløb. Dyreveksler på begge sider af søen tyder på at dette er et sted hvor rensdyrene krydser over søen. Her har jægere sandsynligvis jaget de svømmende dyr fra kajak. På næsset som ses lige ovenfor skydeskjulet blev fundet tre jagtsenge. Næsset kan have fungeret som udkigspost. Overlevende dyr kan være blevet skudt fra skydeskjulet.

Kulstofdateringer fra lokaliteten 64V2-0IV-070 beretter om Inuit's tilstedeværelse i området siden det 16. århundrede.

Kulturminster ved Tasersiaq, 7e

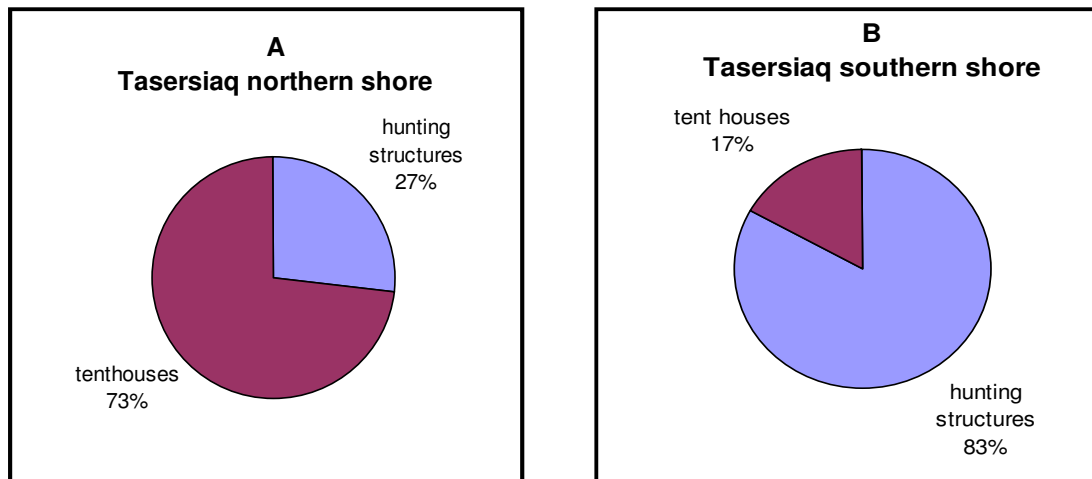

Kort 3: Den vestlige del af Tasersiaq ligger beskyttet mod de kolde vinde fra iskappen i øst og er derfor frodigere med en deraf følgende større bestand af rensdyr. Måske er det årsagen til at størstedelen af bopladserne ved søen findes her. Bemærk koncentrationen af kulturminster ved søens indsnævring.

Kort 4: I den østlige del af Tasersiaq blev fundet forholdsvis få bopladser. En forklaring kan være nærheden af iskappen og de stejle fjeldsider på lange strækninger af den sydlige bred af søen.

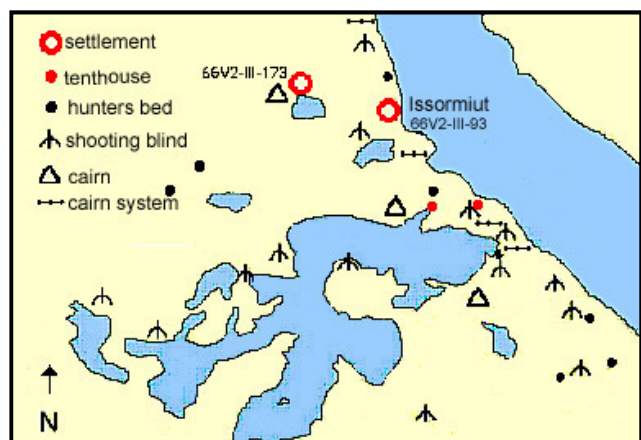
Fordelingen af kulturmindetyper mellem nord- og sydsiden af Tasersiaq viser hvorledes områder i landskabet er blevet udnyttet på forskellig vis. På nordsiden af søen udgør boligstrukturer størstedelen af kulturminderne (73%). På sydsiden derimod udgør jagtstrukturer størstedelen af disse (83%). Dette korresponderer også med, som det vises på kort 3 og 4, at kulturminderne er koncentreret om søens indsnævninger fordi den kortere afstand der skal tilbagelægges på tværs af søen, fra lejr til jagtområde, er mere hensigtsmæssig.

Diag. 3A & B: Fordelingen af kulturminder mellem de nordlige og den sydlige bredder af Tasersiaq.

Fig. 3: Et mindre vardesystem ved Tasersiaq (varderne er markeret med de hvide cirkler).

Kort 5: Fordeling af kulturminder i område af den sydlige bred i den vestlige ende af Tasersiaq.

Et eksempel på landskabsbrug ved Tasersiaq illustreres i kort 5. Bopladsen Issormiut (66V2-III-093) er en hovedlejr som består af fem telthuse. På bopladsen 66V2-III-173 er boligerne ikke lige så omfattende, formentlig fordi brugen af denne har været af en mere midlertidig karakter. Som det ses, er de fleste skydeskjul og alle vardesystemerne beliggende ved søer. Bopladserne og jagtstrukturerne ligger i en bred dal, hvori søen sydvest for Tasersiaq ligger centralt.

Fig. 4: Kultur minder på bopladsen Qoornoq Killeq ved Tasersiaq. 'A' er en telring og 'B'-'D' er telthusruiner.

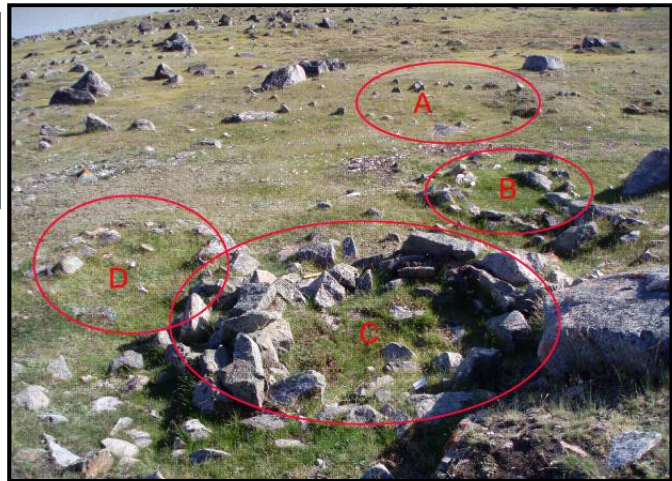

Fig. 5: Akvarel fra midten af det 18. årh. udført af Aron fra Kangeq. Motivet er fra sagnet om ægteparret som mistede deres søn under jagtophold ved Tasersiaq. Parret begravede, udover deres søn, også deres svigerdatter levende. På akvarellet ses faderen i færd med at dræbe svigerdatteren i graven med en lanse.

Fig. 6: Et andet akvarel af Aron fra Kangeq baseret på et sagn. Den afdøde Aariassuaq rejser sig fra sin grav ved Tasersiaq og skræmmer sine fjender til døde.

¹⁴C-dateringer foretaget på to rensdyrknogler fundet i sammenhæng med bopladser ved Tasersiaq placerer dem i perioderne 1301-1398AD og 1526-1663AD. Fem trækulsprøver indsamlet i fem ildsteder fra Saqqaq-kulturen, ligeledes ved Tasersiaq, viser en brugsperiode mellem 2139-1779BC.

Undersøgelsesresultaterne i en kulturhistorisk sammenhæng

Fig. 7: Udsigten mod vest set fra Tasersiaq's østligste boplads (66V2-0II-067).

Fig. 8: NKA-personale i gang med at søge efter redskaber i en Saqqaq-kultur teltring ved Tasersiaq.

Begge landskaber, som er mærkværdigt smukke og ligger tæt op ad iskappen i over 600 meters højde, og de kulturminder som findes her, er tilsyneladende ikke blevet påvirket af den jagt som er foregået langt op i det 20. århundrede. Samspillet mellem jagtanlæg og de landskabelige former ses tydeligt. Detaljerede studier er nødvendige for at opnå indsigt i hvordan de forhistoriske jægere udnyttede landskabet. De sammenhængende komplekser af bopladser og jagtrevirer ved Tasersiaq udgør enestående muligheder for at studere de forhistoriske Inuit's aktiviteter i kulturlandskaberne, ikke mindst fordi den traditionelle viden om den historiske brug af dette er tilgængelig. På mange punkter er forholdene ved Tasersiaq sammenlignelige med de landskabelige forhold der herskede på den nordlige halvkugle under den sidste istid, hvor også rensdyrjagt var af stor vigtighed. Det er af disse grunde at de sammenhængende landskaber er meget værdifulde, både for studiet af forhistoriske jagtaktiviteter, men også for studiet af samspillet mellem menneske og natur generelt.

Det er først i dette århundrede at større indlandsområder i Vestgrønland er blevet undersøgt af arkæologer. Undersøgelsesresultater udfordrer den generelle opfattelse om at udnyttelsen af indlandets resurser ikke har haft nogen stor betydning for de grønlandske Inuit. Denne nye viden om den periodevis intensive brug af indlandet indikerer en højere grad af kompleksitet i Inuit's levevis, hvor svingninger i dyrebestandene tilsyneladende var en afgørende faktor i den historiske udviklings dynamik.

Generelt er viden om samspillet mellem kyst- og indlandsresurser og svingninger i dyrebestande grundlæggende vigtigt i studiet af og forståelsen for Inuit's historie i Vestgrønland. I den sammenhæng er indlandets bopladser og jagtrevirer en uundværlig brik.

Inuit's kombinerede udnyttelse af både indlandets og kystens resurser har generelt, set i et jæger-samler perspektiv, været ganske specialiseret og kompliceret og den effekt det har haft på kosmologi og livssyn, er et ringe udforsket område. I forbindelse med studier af

kultur minder i canadisk arktis er det demonstreret hvorledes en kombination af arkæologiske og etnografiske metoder samt traditionel viden giver en dybere forståelse af aspekter i Inuit's levevis som kan karakteriseres som underforståede eller implicitte. I den henseende udgør kulturlandskabet et vigtigt kildemateriale i studiet af førnævnte kosmologi og livssyn.

Arkæologiske undersøgelser og udgravninger ved Aasivissuit – en stor renjægerlejr 100 km nord for Tasersiaq med tilhørende vardesystemer, gærder og skydeskjul til drivfangst – er det hidtil mest omfattende studie af Inuit's anvendelse af indlandets resurser (Grønnow et al 1983). Møddingens stratigrafi viser at lagene med rendyrknogler er af forskellig tykkelse. Her ses også en sammenhæng mellem ^{14}C -dateringer af knoglerne i et af de tykke lag og historisk kendte perioder med store rendyrbestande. Dette understøtter endvidere den traditionelle overlevering af viden der beretter om bestandenes svingninger over tid. Antallet af kultur minder fundet i forbindelse med rekognosceringerne antyder en intensiv brug af indlandet som sandsynligvis skal relateres til perioder hvori rendyrbestanden har toppet.

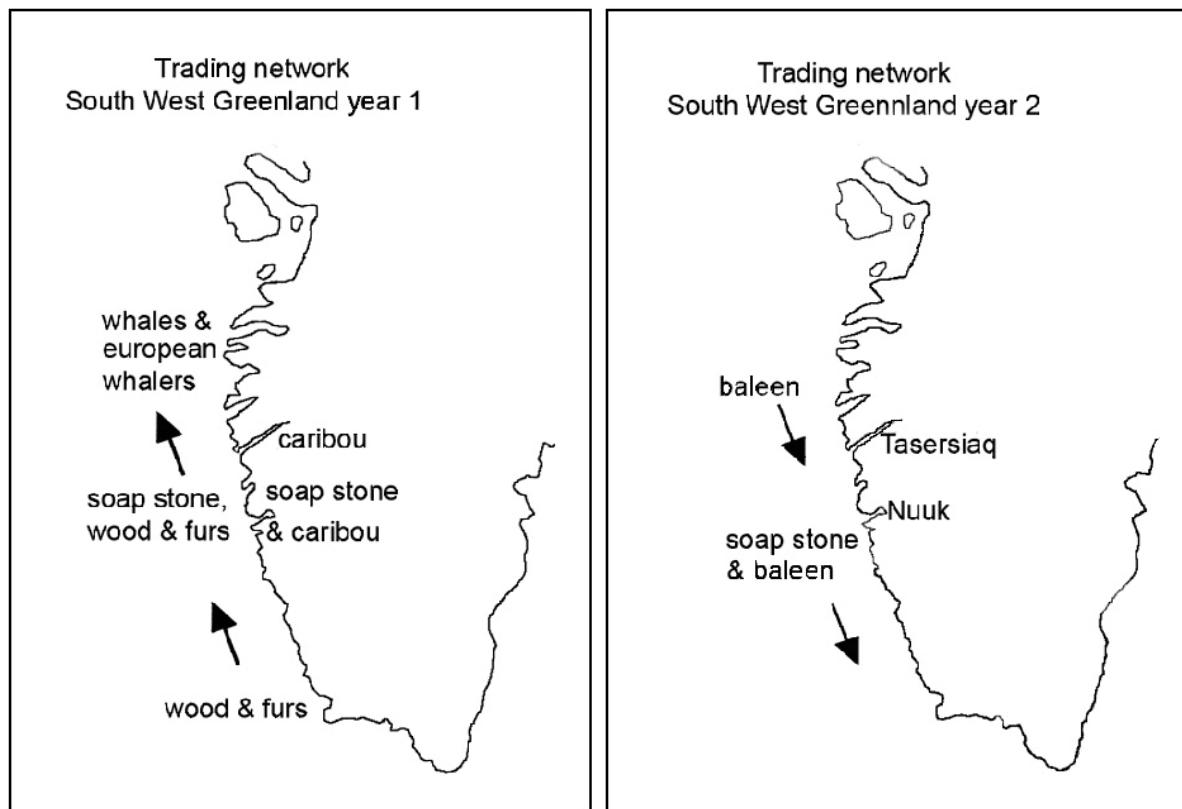

Fig. 8: Illustration af Inuit's handelsnetværk i Vestgrønland i perioden 1650-1750AD. Ifølge historiske kilder rejste mennesker fra Syd- og Sydøstgrønland nordpå for at handle sig til fedtsten, hvalbarder og antageligt også for at skaffe sig europæiske varer fra hvalfangerne før de dansk-norske kolonier blev anlagt.

Som nævnt opretholdtes et handelsnetværk langs den sydvestlige region af Grønland i det 17. og 18. århundrede. Baggrunden for at dette netværk kunne opretholdes skal findes i en kombination af omstændigheder. Fedtsten fra det indre Nuuk Fjord-system var en vigtig handelsvare ligesom hvalbarderne fra yderkysten nord for Tasersiaq. De store hvaler her blev

fanget af europæiske hvalfangere som gennem handel med Inuit forsynede disse med europæiske varer.

Fra de først anlagte kolonier i Nuuk-området berettes det, at de rejsende Inuit fra Sydgrønland var talrige, de skulle tælles i hundreder. Det berettes ligeledes at disse plejede at overvintre i Nuuk-området før de returnerede hjem. Denne relativt store koncentration af mennesker i et område kunne have bevirket et for stort jagttryk på de levende resurser og dermed en ikke-bæredygtig resurseudnyttelse. Det er dog muligt at denne problematik ikke var aktuell i netop denne periode såfremt bestandene af fangst dyr (f.eks. hval og rensdyr) befandt sig på et maksimum. Det er dog kendt fra historisk tid at man har reguleret adgang til fangst dyrene hovedsagligt gennem inddeling af jagtområder i territorier. Sydlændingenes adgang til Nuuk-områdets fangst dyr blev formentlig muliggjort ved at suspendere den normalt gældende territorialinddelingspraksis, som det også er kendt fra andre fangersamfund, når resurserne er rigelige og konstante.

Denne relativt rige periode fra midten af det 17. årh. til midten af det 18. årh. hvor mennesker fra en lang kyststrækning interagerede og udvekslede ideer i det centrale Vestgrønland, skabte en enestående situation i landets historie. Søerne nord for Nuuk samt Tasersiaq udgør et vigtigt aspekt for forståelsen og de videre studier af denne periode i Inuit's og den moderne grønlands historie.

Fig. 9: En jagtseng og stenmarkør ved Tasersiaq.

Forslag til bevarelse af Tasersiaq

Baseret på det ovenstående konkluderes det at kulturlandskaberne ved de påtænkte vandreservoarer har stor kulturel værdi for det grønlandske folk samt for forskningen i Grønlandsk forhistorie og antropologi. Særligt de komplekse sammenhængende landskaber med bopladser og jagtområder ved Tasersiaq er et uvurderligt vidnesbyrd om Inuit's forhistoriske og historiske levevis i Vestgrønland.

Som en konsekvens af ovenstående konklusion anbefales det hermed at kulturlandskabet og kulturmindeerne ved Tasersiaq bevares med følgende begrundelser:

Tasersiaq har været et vigtigt jagtområde for en betydelig del af Vestgrønlands befolkning. Talrige sagn og fortællinger er knyttet til bestemte navngivne lokaliteter ved Tasersiaq, det fremgår f.eks. i værker af Aron fra Kangeq og Jens Kreutzmann fra Kangaamiut samt generelt i den mundtlige fortælletradition.

Den store koncentration af strukturer ved søerne er et udtryk for at disse har været vigtige jagtområder og at indlandsområderne i Vestgrønland har haft større betydning for Inuit's levevilkår end hidtil formodet. De fysiske spor efter Inuit's aktiviteter ved Tasersiaq består bl.a. af 8 hovedlejr, adskillige midlertidige lejr, køddepoter, grave og flere uforstyrrede drivjagtsystemer bestående af varder og skydeskjul. Bopladsen Qoornoq Kangilleq som ligger på den nordlige bred af Tasersiaq og som består af mere end 40 strukturer, er særligt vigtig idet den er den størst kendte rensdyrjagtlejr i Grønland som tillige har været i brug for 4000 år siden. Denne boplads er omgivet af jagtområder i alle retninger, også mod syd på den modsatte side af søen. De uforstyrrede drivjagtsystemer som ligger i de forskelligartede landskabsformer langs den ca. 80 km lange sø, er også åbentlyst betydningsfulde og skal undersøges tilbundsgående.

Saqqaq-kulturen repræsenteres ved Tasersiaq af fire bopladser. Disse bopladser kan give os ny viden om dette folk da det er første gang at spor efter disse er erkendt så langt inde i landet.

Forskningen i og fortolkningen af Grønlands forhistorie er indtil nu blevet foretaget udelukkende af europæiske forskere. Det er derfor vigtigt for den fremtidige grønlandske arkæologiske forskning og fortolkning at disse betydningsfulde forhistoriske bopladser og kulturlandskaber bevares.

En af de centrale karakteristika for Inuit, fra det østlige Sibirien til Østgrønland, er disses evne til at kombinere kyst og indland i deres resurseudnyttelse. I den sammenhæng er Grønland speciel på grund af den relativt smalle isfrie landmasse mellem indlandsis og hav. Opdelingen kyst-indland optræder i Inuit's kosmologi tidligt i forhistorien og har været en central bestanddel af kulturen helt op i historisk tid. Kyst-indland tvedelingen som lå indlejret de forhistoriske kulturers livssyn er endnu ikke udforsket i tilstrækkelig grad. Eftersom de fysiske spor efter den forhistoriske brug af Tasersiaq-området er at betegne som de mest betragtelige af sin slags i hele det østlige arktis, har disse en afgørende betydning for forståelsen af dette særlige aspekt af Inuit's fælles forhistorie.

Jagtrelaterede konstruktioner beliggende i de uforstyrrede landskaber på sydsiden af Tasersiaq giver enestående muligheder for at studere de jagtmetoder som også de forhistoriske jægere i den europæiske istid anvendte fordi man i dag stadig har adgang til traditionel viden desangående. De forhold hvorunder jagten foregik ved Tasersiaq er sammenlignelige med de forhold der herskede under europæisk istid, hvor rensdyrjagt også var afgørende vigtig.

Svingninger i dyrebestandene havde markant indflydelse på de forhistoriske samfund. Dette kunne f.eks. komme til udtryk i jagtorganisation. Den kombinerede viden om fortidsminder i indlandet og ved yderkysten kan bidrage til studiet af den effekt svingninger i dyrebestande har haft generelt i forhistorien.

Forslag til redningsarkæologi og dokumentation ved opdæmning af søerne Tasersiaq, Tarsartuup Tasersua og Tusaaq Tasia

I løbet af de sidste to år har Grønlands Nationalmuseum & Arkiv foretaget arkæologiske forundersøgelser i, interviews om og arkivalske studier omkring Tasersiaq for at få belyst de antikvariske interesser som eksisterer i området. Undersøgelserne, både de tidligere udførte og de seneste, viser at områdets kulturhistorie er mere interessant og mere kompleks end det hidtil har været erkendt.

For omkring ti år siden indstillede Grønland tre områder til optagelse på UNESCO's verdensarvsliste. Siden har UNESCO godkendt Ilulissat Isfjord som et verdensarvområde og bibeholdt de to andre områder på en tentativliste. Et af områderne der optræder på tentativlisten er Aasivissuit-Arnangarnup Qoorua (Sarfartoq). Dette områdes sydlige grænse løber lige nord for Tasersiaq. Hovedargumentet for nomineringen af dette område er den overvældende repræsentation af Inuit kulturer som ses i landskabet fra indland til yderkyst. På baggrund af en forespørgsel fra Grønlands Hjemmestyres departement for kultur, forskning, uddannelse og kirke i efteråret 2008, anbefalede Grønlands Nationalmuseum at nomineringen skulle opretholdes. Ved denne lejlighed blev departementet endvidere meddelt følgende: *"Museet skal bemærke, at med den viden om området, som vi har i dag efter to års undersøgelser, så ville vi have inkluderet området mod syd for at inddrage landområdet ved Grønlands største sø: Tasersiaq. Området fra Kangerlussuaq til syd for Tasersiaq rummer et i grønlandsk sammenhæng fantastisk kulturlandskab, som samlet reflekterer sociale, kulturelle og ressourcemæssige informationer og tilpasningsformer, som er usædvanlige blandt Inuit – og som minimum i hvert fald i Øst-Arktis."* (Brev og e-mail dateret 26. november, 2008)

Såfremt de planlagte opdæmninger af Tasersiaq og Tarsartuup Tasersua finder sted, mistes to vigtige og enestående indlandsområder for evigt. Det vil de undersøgelser som skal foretages også vise.

Med hensyn til vores viden om indlandet, skal det fremhæves at bare enkelte lokaliteter ved Kangerluarsunnguup Tasersua, søen som forsyner Nuuk med vandkraft, samt en lokalitet ved

Aasivissuit, ca. 100 km nord for Tasersiaq, er blevet arkæologisk udgravet. Det skete tidligt i 1980'erne og tidligt i 1990'erne og både de forskningsmæssige spørgsmål der søges besvaret samt de arkæologiske redskaber der anvendes til at tilvejebringe information, har gennemgået en betydelig udvikling siden da. Dette betyder også at vores empiriske fundament er mangelfuldt.

Nogle af de metoder som blive anvendt til at dokumentere den kulturhistoriske brug af områderne beskrives i det nedenstående.

Redningsudgravningsplanens formål er, at dokumentere alle berørte lokaliteter samt deres indbyrdes relation og relation til landskabet så uddybende som muligt samt at indsamle data som kan bidrage med information om den kulturhistoriske brug og den virkning denne har haft på landskabet gennem tid.

- Alle lokaliteter skal registreres og detailopmåles, ligesom deres relation til landskabet skal dokumenteres. Landskabet som omgiver søerne skal dokumenteres med satellitfotos.
- Der skal foretages udgravninger af alle bopladserne samt udvalgte strukturer uden for disse. Bopladser skal totaludgraves, inklusive arealer mellem strukturer. Det er sandsynligt at nogle af kulturminderne ligger under søens vandspejl og at søen i nogle tilfælde har været anvendt som mødding. Derfor skal søbunden ud for bopladser beliggende i umiddelbar nærhed af søen, såvidt det er muligt og på trods af silten, undersøges. Som det nævnes i undersøgelsesrapporten fra 2008, ligger nogle kulturminder under søens vandspejl, derfor skal selve søen også betragtes som et aktivitetsområde.
- De strukturer som udgraves skal være repræsentative, både i arkitektur og tidsmæssig dybde. Nogle strukturer vil ikke være genstand for udgravninger idet de er bygget af sten på klippe, f.eks. rævefælder, varder, vardesystemer, skydeskjul etc.
- Samtlige palæoeskimoiske bopladser udgraves idet strukturer fra denne tid er få og repræsenterer en periode i det vestgrønlandske indlands historie som er meget ringe belyst.
- De arkæologiske udgravninger af lokaliteterne skal suppleres med naturvidenskabelige undersøgelser som i et diakront perspektiv skal indsamle data om menneskets påvirkning af områderne samt de naturlige forandringer der er foregået.